

УДК 657.6

Чижишин О.І.
викладач (Чортківський інститут
підприємництва і бізнесу ТНЕУ)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД УЧАСТІ В КАПІТАЛІ

АННОТАЦІЯ

Ключові слова: дохід, метод участі в капіталі, асоційовані, дочірні, спільні підприємства, облік

Ключевые слова: доход, метод участия в капитале, ассоциируемые, дочерние, общие предприятия, учет

Keywords: profit, method of participation in a capital, associated, daughter's, general enterprises, account.

АННОТАЦІЯ

В статті досліджено узагальнення інформації про доходи від інвестицій, які здійснені в асоційовані, дочірні або спільні підприємства та їх облік, який ведеться за методом участі в капіталі. Висвітлено проблеми неузгодженості в нормативно-правовій базі щодо їх віднесення до інвестиційної діяльності. Обґрунтовано єдиний підхід до номенклатури доходів від участі в капіталі.

АННОТАЦІЯ

В статье исследовано обобщение информации о доходах от инвестиций, которые осуществлены в ассоциируемые, дочерние или общие предприятия и их

учет, который ведется за методом участия в капитале. Отражено проблемы несогласованности в нормативно-правовой базе относительно их отнесения к инвестиционной деятельности. Обоснован единственный подход к номенклатуре доходов от участия в капитале.

ANNOTATION

In the article the generalization of information is explored about profits from investments, which are carried out in the associated, daughter's or general enterprises and their account which is conducted after the method of participation in a capital. The problems of inconsistency are reflected in a normative-legal base in relation to their attributing to investment activity. Unique approach is grounded to the nomenclature of profits from participation in a capital.

Постановка проблеми. Доходами фінансової діяльності відповідно до чинних інструктивних документів є доходи, одержані в результаті операцій, що обліковуються за методом участі в капіталі. У Звіті про фінансові результати доходи від участі в капіталі в асоційовані, дочірні, спільні підприємства виділяються окремо. В Інструкції № 291 для них призначені окремі рахунки, а саме рахунок 72 „Дохід від участі в капіталі” відносяться до іншої звичайної діяльності. З метою ліквідації зайвих дискусій варто більш чітко конкретизувати ці доходи та витрати в межах фінансової чи інвестиційної діяльності у чинних П(С)БО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем методики обліку доходів від участі в капіталі займаються такі вчені як З.В.Задорожний, Я.Д.Крупка, Т.В.Шевчук, І.Чалий. та багато інших.

Постановка цілей та завдань. Дослідити розбіжності у методиці обліку доходів від участі в капіталі та їх віднесення до доходів інвестиційної чи фінансової діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнення інформації про доходи від інвестицій, які здійснені в асоційовані, дочірні або спільні підприємства та облік яких ведеться за методом участі в капіталі, відображається на пасивному рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі”.

Згідно з Інструкцією № 291 доходи від участі в капіталі акумулюються на рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі”.

Методика обліку за правилом участі в капіталі регулюється П(С)БО 12 „Фінансові інвестиції”. Метод участі в капіталі передбачає збільшення або зменшення балансової вартості фінансових інвестицій відповідно на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об’єкта інвестування. Тому рахунок 72 „Дохід від участі в капіталі” буде кореспондувати безпосередньо з дебетом рахунку 14 „Довгострокові фінансові інвестиції”. Ми не згодні з цим твердженням, тому підтримуємо думку Я.Д.Крупки на рахунок того, що доходи, які обліковуються на рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі” є складовою інвестиційної діяльності, а не фінансової [3, с.108].

Згідно з П(С)БО 3 „Звіт про фінансові результати”, облік доходів, які виникають у ході фінансової діяльності підприємства, зокрема дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансової діяльності, які не обліковуються на рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі”, ведеться на пасивному, тимчасовому рахунку 73 „Інші фінансові доходи”.

Згідно із національними стандартами метод участі в капіталі стосується інвесторів, що здійснюють вкладення в асоційовані, дочірні, спільні зі створенням юридичної особи підприємства. Такий підхід, на наш погляд, є більш прийнятним, оскільки, виходячи з особливостей національної економіки, участь в управлінні товариством, представництво у раді директорів стосується суб'єктів, які не обов'язково повинні володіти блокувальним пакетом акцій (25%). Таким чином, ознакою участі в капіталі, на нашу думку, слід вважати лише суттєвий вплив через значну частку, яку має інвестор у капіталі інвестованого підприємства.

Зауважимо, що у МСБО 28 „Облік інвестицій в асоційовані компанії” визначено, що інвестиція в асоційоване підприємство це купівля пакету акцій більше 20% об'єкта інвестування. Національні ж стандарти в ПСБО 12 „Фінансові інвестиції” не подають визначення суттєвого впливу. Однак, в ПСБО 3 „Звіт про фінансові результати” під асоційованим підприємством розуміється інвестиція в підприємство, де питома вага викуплених інвестором акцій більша 25%.

Суть методу участі в капіталі: балансова вартість інвестиції, яка була спочатку оцінена за собівартістю, збільшується (зменшується) відповідно до частки інвестора в прибутках (збитках) асоційованої компанії. Балансова вартість інвестиції змінюється на суму отриманих дивідендів.

Використання методу участі в капіталі передбачає вплив на оцінку фінансової інвестиції не тільки прибутку (збитку) об'єкту інвестування, а й зміни у власному капіталі об'єкту інвестування. Прибуток є лише однією із складових власного капіталу.

Цей метод раніше не використовувався у вітчизняній практиці. Він базується на тому, що в разі

отримання підприємством прибутку інвестори (акціонери або засновники) цього підприємства також отримують прибуток, навіть якщо він не розподіляється у вигляді дивідендів. Отриманий прибуток призводить до збільшення чистих активів підприємства, що отримало прибуток, а оскільки корпоративні права виражають право власності на частку в статутному капіталі, то й оцінка корпоративних прав повинна бути відповідно змінена. Метод участі в капіталі дозволяє відображати в балансі зростання (або зменшення) вкладеної інвестиції з урахуванням фінансових результатів підприємства, в яке вкладена інвестиція.

Однак не завжди прибуток, отриманий підприємством-об'єктом інвестиції, дає позитивний результат інвестору. Отриманий прибуток може бути використаний не самим кращим, з точки зору інвестора, чином, наприклад, на виплату премій, розкішний ремонт офісу та ін. Такі витрати емітент цілком може зробити, не питаючи інвестора, якщо перший не контролюється другим. Дійсно, якщо частка в статутному капіталі у інвестора невелика, то у нього небагато і можливостей вплинути на підприємство, в яке інвестовані кошти.

Отже, активи, що є у підприємства, можуть бути використані не в інтересах інвестора, і останній не може бути впевнений в отриманні від них вигоди.

Дослідивши структуру фінансових доходів в міжнародних стандартах, зокрема, в п. 33 МСБО 7 „Звіт про рух грошових коштів” ми спостерігаємо відсутність чіткого розмежування у трактуванні класифікаційної характеристики сплачених та отриманих відсотків і дивідендів, які відносяться як до операційної діяльності, так і до фінансової й інвестиційної. Виходячи з такої неоднозначності тверджень в П(С)БО і МСБО, виникає

необхідність внесення змін і доповнень до національних стандартів та Інструкції № 291.

Висновки. Для підвищення ефективності інвестиційного процесу у вітчизняній економіці вимагає одержання достовірної та повної інформації про інвестиційні доходи та чіткого розмежування результатів кожного виду діяльності в межах фінансової та інвестиційної діяльності.

Перспективи подальших досліджень.Єдиний підхід до номенклатури доходів саме в розрізі окремих дочірніх і асоційованих підприємств, договорів про спільну діяльність, фінансового лізингу, депозитних вкладів, позик дасть змогу достовірно визначити фінансовий результат від фінансових операцій. А тому визріває необхідність доповнити рахунок 72 відповідними аналітичними рахунками у розрізі вищенаведених видів операцій.

Список використаних джерел:

1. Задорожний З.В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві / З.В. Задорожний / [монографія] // Тернопіль: Економічна думка. – 2006. – 336с.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. - Затверджена наказом Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291: [кодифікована станом на 17.02.2009] // Бібліотека головної бухгалтера. – березень 2009. – № 3 (101). – С. 15–192.
3. Крупка Я.Д. Облік інвестицій : [монографія] / Я.Д. Крупка – Тернопіль : Екон. думка, 2001. – 302 с.

Чижишин О.І.

АНОТАЦІЯ

В статті досліджено узагальнення інформації про доходи від інвестицій, які здійснені в асоційовані, дочірні або спільні підприємства та їх облік, який ведеться за методом участі в капіталі. Висвітлено проблеми неузгодженості в нормативно-правовій базі щодо їх віднесення до інвестиційної діяльності. Обґрунтовано єдиний підхід до номенклатури доходів від участі в капіталі.

ЗАЯВКА НА УЧАСТЬ В КОНФЕРЕНЦІЇ

Прізвище

Чижишин

Ім'я

Оксана

По батькові Ігорівна

Організація Чортківський інститут

підприємництва і бізнесу

Тернопільський національний економічний
університет

Посада викладач

Адреса вул. Копичинецька, 37 А м. Чортків
Тернопільська обл. Україна 48500

Контактний телефон (дом) 0-3525239336

(моб) 0669251507

Е-mail _____

Секція 3

Не планую приїзд:

надрукувати статтю

